

Intervju: Miroslav Lajčák, posebni predstavnik EU u BiH: “BiH ne smije zaostati iza svojih susjeda”

Piše Antonio Prlenda za Southeast European Times u Sarajevu

Politička klima u kojoj se nalazi Bosna i Hercegovina prepreka je za progres, rekao je visoki predstavnik, Miroslav Lajčák. U intervjuu za SETimes koji je vodio Antonio Prlenda, Lajčák govori o preprekama sa kojima će se ova zemlja suočiti ove godine.

Southeast European Times: Kako biste okarakterizirali trenutačnu političku i ekonomsku situaciju u Bosni i Hercegovini (BiH) i mogućnosti postizanja sporazuma o ustavnoj reformi u bliskoj budućnosti?

Miroslav Lajčák: Sugerirati kako je ponovno izbijanje nasilja u BiH neizbježno je pretjerano. Činjenica je da od sredine 2006. godine radimo u zatrovanoj političkoj atmosferi. To je postalo norma i sredstvo da se ništa ne uradi. Unatoč potpisivanju Sporazuma o stabiliziranju i pridruživanju u lipnju, ono što je prioritet za lidere ove zemlje pretvorilo se u političku konfrontaciju. Reforma je stavljena na sporedni kolosijek. Nepovjerenje koje je nastalo u ovakvoj političkoj klimi utjelovljeno je u dva dijametrički suprotna izvješća o požaru koji je izbio u džamiji u Fazlagića Kuli.

Sve ovo se vrlo loše odražava na zemlju. Crna Gora je već podnijela zahtjev za status kandidata. Očekujem da će i druge zemlje na zapadnom Balkanu učiniti isto [ove godine]. Jasno je da BiH trenutačno ima malo toga da ponudi u smislu argumenata koji bi mogli potkrijepiti sličan zahtjev. Izazov za narednu godinu jest da se spriječi da BiH zaostane iza svojih susjeda

na zapadnom Balkanu u procesu integracije u EU. Političari i članovi parlamenta moraju usredotočiti svu svoju energiju na europsku integraciju. Međunarodna zajednica očekuje da BiH tijekom 2009. godine ubrza reforme koje su potrebne za integraciju u EU.

Međunarodna zajednica i ministri vanjskih poslova EU pozdravili su zajedničku izjavu predsjednika stranaka SDA, SNSD i HDZ BiH u Prudu 8. studenog. Ovaj proces u potpunosti vode domaći političari. Jedna od ključnih stavki u ovoj izjavi je namjera da se počnu rješavati ustavne reforme na pragmatičan način. Ove prijedloge sada treba pretočiti u konkretnu formu. Nadam se da će druge stranke koje imaju mandate u Parlamentu prepoznati činjenicu da je EU dala punu potporu ovom procesu.

Ja sam isticao u nekoliko navrata da BiH može početi sa procesom integracije u EU sa njezinim sadašnjim ustavom, ali neće biti u stanju da ga završi. Zašto? Prvo, zato što je uprava u BiH suviše kompleksna i skupa; ne ispunjava potrebe građana BiH i neće moći odgovoriti na količinu posla koji je potrebno uraditi za integraciju u EU. Drugo, postoji jasan imperativ za vršenjem promjena u sukladnosti sa izvješćem Venecijanskog povjerenstva Vijeća Europe, u kojemu se navodi da Ustav BiH nije sukladan Konvenciji o ljudskim pravima i Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi. BiH ima odgovornost da, preko svog političkog vođstva, izvrši usklađivanje prema zajedničkim standardima zaštite ljudskih prava kako nalaže Vijeće Europe. Ovo je i zahtjev za članstvo u EU.

SETimes: Da li je realno očekivati da Ured visokog predstavnika (OHR) i vojna misija EU (EUFOR) zaključe svoje mandate u 2009. godini?

Miroslav Lajčák: Međunarodna zajednica zasigurno ne želi da OHR ostane u BiH niti dana duže no što je potrebno. Također je sigurno da transformacija OHR-a u Ured posebnog predstavnika EU (EUSR) neće uslijediti dok se ne ispune ciljevi i uvjeti

koje je postavilo Vijeće za provedbu mira (PIC) u veljači prošle godine.

Naredna sjednica PIC-a će se održati u ožujku, i tada će se izvršiti procjena načinjenih pomaka. Za BiH je 2009. godina značajna i iz još jednog razloga – ona nudi rijetku priliku za stvarne pomake, jer ćemo 2010. godine ponovno biti u izbornoj godini. Iskustvo pokazuje da će se političari fokusirati na podjele, u cilju održanja njihovih pozicija, a ne na stvarni posao. To znači da, ako ne načinimo pomake u 2009. godini, suočit ćemo se sa stagnacijom, radikalizacijom, podjelama i izolacijom. Vjerujem da u 2009. godini građani ove zemlje mogu očekivati konkretne mjere za podizanje životnog standarda i ubrzanje pomaka na europskom putu.

SETimes: Bošnjački član Predsjedništva, Haris Silajdžić, i premijer Republike Srpske, Milorad Dodik, ne odustaju od svoje tvrdolinijaške političke retorike, uprkos kritici koja dolazi iz međunarodne zajednice. Šta se može uraditi da se ova dvojica uvjere da promijene svoj ton? Da li međunarodna zajednica razmatra ikakve nove strategije u tom pogledu?

Miroslav Lajčák: Međunarodna zajednica je imala prioriteta i mimo zapadnog Balkana. Drago mi je da mogu reći da se ovo sada mijenja. BiH je još jednom u fokusu međunarodne zajednice, posebice EU. Ministri vanjskih poslova zemalja članica EU su 10. studenog dali jasan signal da je EU spremna osnažiti svoj angažman u BiH i konačno preuzeti punu odgovornost. Oni su usvojili izvješće [prvog čovjeka zaduženog za sigurnost EU] Javiera Solane i komesara [za proširenje EU] Ollica Rehna, u kojemu je zacrtana buduća politika EU prema BiH. Ovo izvješće će biti ključni dokument kojim će se rukovoditi budući angažman EU u BiH i on predstavlja garanciju odlučnosti EU da BiH postane mirna i održiva država koja je trajno krenula putem članstva u EU.

SETimes: Kako će Dodikovo podnošenje kaznene prijave protiv prvog zamjenika visokog predstavnika, Raffija Gregoriana,

utjecati na Vaš odnos sa premijerom RS? Da li se vaš stav prema Dodiku promijenio?

Miroslav Lajčák: Dozvolite mi da prvo ponovim da moj zamjenik, Raffi Gregorian, uživa moju punu potporu i potporu PIC-a, kao i šire međunarodne zajednice. Ovo je prosto pokušaj da se spriječi OHR da vrši svoj mandat i predstavlja napad na državne pravosudne institucije i agencije. To nije u sukladnosti s Daytonskim sporazumom, prema kojem svi imaju obvezu da surađuju s visokim predstavnikom i njegovim osobljem. Međunarodna zajednica je jasno rekla da se takvi potezi neće tolerirati.

Kada sam se susreo s premijerom Dodikom u Banjaluci sredinom prosinca, rekao sam mu kako vjerujem da je to besmislen potez; da se nepotrebno postavio protiv međunarodne zajednice i da bi postigao mnogo više ako na njega međunarodna zajednica bude gledala više kao na partnera nego kao na problem.

SETimes: Što treba uraditi da se postigne značajno povećanje stranih investicija u BiH?

Miroslav Lajčák: BiH se suočava sa mnogo izazova [ove godine]. Reforme se moraju odblokirati, zemlja se mora ponovo fokusirati na otvaranje radnih mjesta, jačanje vladavine zakona i stvaranje učinkovitije uprave. A iznad svega se nadvio oblak globalne recesije. Samo društvene promjene mogu načiniti razliku u životu običnih ljudi. Postoji jedna oprobana i testirana strategija, koja ima potporu više od 80% građana, a ta strategija je brža integracija u EU.